

ANNA ŚWIRSZCZYŃSKA

(Fotografija iz družinskega arhiva Ludmile Adamske-Orłowske)

Anna Świrszczyńska se je rodila leta 1909 v Varšavi in umrla leta 1984 v Krakovu. V mladosti je bila deležna umetnostne vzgoje v očetovi slikarski delavnici, kjer je dobobra spoznala evropsko slikarsko izročilo. Sama je svoje zgodnje pesmi označila za »slike, naslikane z besedo«. Med okupacijo je sodelovala v varšavskem ilegalnem kulturnem življenju in se leta 1944 udeležila varšavske vstaje. Po tej usodni zarezi v svojem življenju je dolgo iskala pesniška sredstva in obliko, s kakršnimi bi mogla izraziti vso grozoto doživetega in videnega, a šele leta 1974 je izšla zbirka lapidarnih, zgoščenih pesmi, skorajda miniatur – pretresljivih, a osvobojenih slehernega patosa – pod naslovom *Gradila sem barikado*.

Po bleščecem in izredno obetavnem prvem nastopu je za dolga leta umolknila, tako da je bila v poljski literaturi kljub izdaji *Zbranih pesmi* leta 1958 v glavnem poznana kot avtorica odlične otroške literature v verzih in prozi. Leta 1967 je izdala *Črne besede*, stilizirano poezijo, ki posnema afriško ljudsko pesem in upesnjuje različna, pogosto tesnobna eksistencialna stanja. O iskanju lastnega stila se je izrazila programsko: »Slog je pesnikov sovražnik, njegova največja odlika je, če ne obstaja ... Piščoči ima dve nalogi. Prvo – ustvarjati lastni slog. Drugo – uničevati lastni slog. Drugo je težavnejše in terja več časa« (1973).

Poglavitni temi njenega kasnejšega opusa (zbirke *Veter*, 1970; *Baba sem*, 1972; *Srečna kakor pasji rep*, 1978; posthumna *Trpljenje in radost*, 1985) sta ženska usoda – osvetljena s kar se da različnih zornih kotov – in telesna ljubezen. Njene erotične pesmi razkrivajo temeljno, tragično razklanost na telo in od njega odmaknjeno, hladno analizirajočo zavest. Zaradi slednje poteze in močnega doživljanja minljivosti človekovega telesnega obstoja, ki je še tesnobnejše spričo pesničinega agnosticizma, jo Czesław Miłosz imenuje metafizično pesnico.

Zahvaljena bodi, usoda

*Velika ponižnost je v meni,
velika čistost je v meni,
ljubim se s svojim milim,
kot da se ljubim v smrti,
kot da se ljubim v molitvi,
moje roke, roke njegove
oblivajo solze,
ne vem, ali sem žalostna
ali vesela, ne razumem
tega, kar čutim, ne
razumem ničesar, jokam,
jokam, ponižna,
kot bi bila že mrtva,
hvaležna, zahvaljena bodi, usoda,
res nisem vredna, tako
lepo je moje življenje.*

Samota

*Samota,
ogromni biser samote,
vanj sem se skrila.
Prostor,
ki se razpira,
vse več me je v njem.
Tišina, vir glasov.
Negibnost, mati giba.*

*Sama sem.
Sama sem, torej sem nič.
Kakšna sreča.
Nič sem, torej sem lahko vse.
Eksistenca brez esence,
esenca brez eksistence, svoboda.*

*Čista sem kot nekaj, česar ni,
varna kakor Platonova ideja,
kakor možnost bogata.
Smeje iztezam roke
k svojim tisoč čudovitim bodočnostim.*

*Lahko se v morsko peno spremenim
in doživim njeno srečo bežnosti.
Ali v meduzo in se polastim
vse meduzine ljubkosti.
Ali v ptico z njeno srečo leta,
ali v kamen s srečo večnosti,
ali v Rimsko cesto.*

*Sama sem, močna sem.
Varuje me samota.
Sama sem, torej me ni,
ni me, torej sem,
popolno kakor popolnost,
raznoverstno kot raznoverstnost.*

*Kasneje bodo prišli ljudje. Mi dali
kožo, barvo oči, spol in priimek.
Dali preteklost in prihodnost
vrste homo sapiens.*

Kakor dojenček

*Tvoja ljubezen ubija mojo,
preveč strastno
me ljubiš.*

*Čemu naj se mučim,
ti za naju oba jočeš v nočeh
od ljubosumnosti in hrepenenja.*

*Tvoja ljubezen postaja vse lepša,
ti si mistični grm v Dantejevem raju,
vodnjak ekstatičnega plamena,
ki vsak dan bolj pogumno
šviga nad mano.*

*Bohotiš se
v trpljenju. Jaz pa krnim
kakor telesni organ,
ki se ne uporablja.*

*Ne vem več, kaj pomeni trpeti,
še malo, pa bom imela
duhovno življenje dojenčka.*

Drgeta drobovje

*Podaril si mi užitek,
podarila sem ti užitek.
Brezmadežna
si gledava
v oči.*

*V mojem telesu in v tvojem telesu
sije kot jantar
čisti spol.
Pod kožo
drgeta drobovje.*

*Podaril si mi čistost,
podarila sem ti čistost.
Največjo čistost
sveta.*

Vzmet

*Največja sreča, ki mi jo daješ,
je sreča, da te ne ljubim.
Svoboda.*

*Grejem se pri tebi
v toploti te svobode
krotka
s krotkostjo moči.
Nežna,
oprezna kot vzmet.*

*V vsakem mojem objemu
je pripravljenost, da grem.
Kot je v atletovem telesu
bodoči skok.*

Ne boš dosegel

*V našem ženskem obupu
je toliko sramu.
V našem razvratu
toliko ptičjega petja.
Tvoje trpljenje
je brezsravno kot tvoje telo.
Z iskrenostjo dojenčka
kričiš.
In takrat te gledam s prezirom.*

*Boste, preprosti,
okorni, kdaj razumeli
nje, ki imajo telo lahko
kot izbruh smeha.
Tuj vam je
trepetavi pogum zublja,
ki se venomer uničuje,
da bi spremenil.
V nas je njegovo bogastvo,
njegovo gibko obilje.*

*S teboj
sem drugačna, kot sem bila z drugimi,
usa, od peta do glave.
In nova drugačnost
že čaka v meni.*

*Ti pa boš odnesel, ko boš šel,
žalostno obrabljeno
ploščo z eno samo melodijo.
Moje ljubezensko nebo
in ljubezenski pekel
se razcvetata visoko. Ne boš ju
dosegel niti, da bi ju uničil.*

Imam deset nog

*Ko tečem,
se smejem z nogami.*

*Ko tečem,
goltam svet z nogami.*

*Ko tečem,
imam deset nog.
Vse moje noge
kričijo.*

*Samo takrat sem,
ko tečem.*

Moje pete in Sokrat

*Ko stojim na glavi,
so moje pete visoko
nad mano
kot dve šali.*

*Podučujejo mojo dušo
iz avtoironije.
Se prepirajo z njo
o hierarhični lestvici.*

*So jezične kot Sokrat,
divje kot nadrealizem.
Vesele kot priletna gospa,
ki stoji
na glavi.*

Prevedla Jana Unuk

*Ki se trenutno zadržuje,
da bi spremeni
V nas je najprej
najbolj*